

СРЂАН СРДИЋ

Уредништво Летописа: *Како бисте у њоейичком смислу описали актуелни тренутак савремене српске прозе? Шта је наследило њосимодернизам осамдесетих и деведесетих година њрошкелог века?*

Срђан Срдић: Стигло се на терен пост-постмодерне, место на ком је све дозвољено. Поетички образац који смо препознавали као постмодернистички (свестан сам упитности ове тезе) је нестао, дошла је слобода од модела. Ова поетичка појава, поље у ком се свако исказује онако како сам сматра да је пробитачно по текст који објављује, праћена је ликвидацијом тржишта. Оног момента када нестане идеја да се од књижевности зарађује, нестаје и потреба за декларацијом која прати књигу као робу, нестају читаоци који свој новац улажу у нешто зато што је управо то именовано тако да одговара њиховој представи о властитим читалачким капацитетима. Дакле, не постоје читаоци њосимодернистички, па се изгубила потреба за ауторима који се тако легитимишу. А слобода је блистава, колико и тужна и опасна.

Све чешће се догађа да романописци пишу сценарије за филмове и серије, а да драматурзи добијају књижевне награде. Веза између књижевности и филмске уметности њосијаје све чвршћа. Како ће се њо одразити на саму књижевност?

Неће се одразити. Можда неко прода неку књигу више. То су епифеномени. Књижевност је за себе. Њени проблеми су само њени.

Српир је у прошлом веку њосиавио њишање за кога се њише књижевност. Да ли можете да описете данашње читалоца српске прозе? Да ли је у њишању један њиш читалоца, или је њосреди више различитих њишова?

Док се на другој страни, оној ауторској, налазе и они који верују како литература и данас може да им донесе одређене некњижевне бенефите и да компензује за њихов рачун, на читалачкој страни су остали искључиво они који читају без присиле. Наш образовни систем већ тридесетак година не инсистира на читању, чита онај ко хоће, безинтересно, и то је лепота ове ствари. Они који су ту, нису ту случајно. Има малих одступања код доделе Нинове награде, али то је питање социологије и харизме коју поседује награђени аутор, без суштинске везе са значајем награђене књиге.

У којој мери њолиџичка коректност утиче на њемаџику и квалитет савремене српске ѡрозе? Да ли имаџе уџисак да ѡсџоји ѡлиџички уџицај на расѡред снаџа у књижевном ѡљу?

Књижевност не би требало да буде коректна ни у ком смислу. Требало би да буде добра. Рекао бих да је време у ком је политичка коректност могла да допринесе статусу неке књиге далеко иза нас. Вероватно и неповратно. То је сјајно за књижевност, али грозно опасно по друштво које постаје дерегулисано и у ком нема политички недопустивог. Постоје паразитске појаве у књижевности, они који се нужно политички сврставају, најчешће на страну тренутног политичког профита, сматрајући да ће обезбедити бољи статус свом делу, а пре свега себи. Далекосежно, нема ништа од тога. Лако је проверити у каталозима библиотека шта се десило с књигама таквих аутора. Лако је проверити по рецепцији коју данас имају, или претпоставити какву ће рецепцију имати. Или број превода, или присуство у регионалној књижевности. То су краткорочни интереси, забава сиромашних талентом и духом.

Чак и онда када је себе ѡравдала као израз снаџе сџила, као у случају Флоберове Мадам Бовари, ѡроза је ѡседовала и снажан криџички ѡџенџијал. Да ли савремена српска ѡроза ѡседује криџички ѡџенџијал и ѡроџив чеџа се она буни, ако је ѡџај ѡџенџијал сачувала?

Проза би, пре свега, морала да се буни против оквира језика. То је била Флоберова мука. Рекао бих да нема важнијег писца за разумевање суштине писања. Критички потенцијал прозе, ако мислимо на критику друштвеног типа, зависи од положаја литературе у појединачном друштву. Данас је могуће написати роман који најрадикалније критикује носиоце политичке власти, нико се неће узнемирити. Премало је читалаца да би књижевност било шта променила. Никада више се неће вратити време Емила Золе,

иако је управо Французу Уелбеку успело да донекле оживи овакве стратегије утицаја. Основна побуна је она против језика, његове несавршености, његових лимита, онда следи побуна против свега постојећег. Кључ разумевања књижевности налази се у фигури аутора који се радом и талентом бори против скучености природе света у ком обитава. И зна да ће неизоставно изгубити.